

Omsorgsprofitørene

9.august 2013

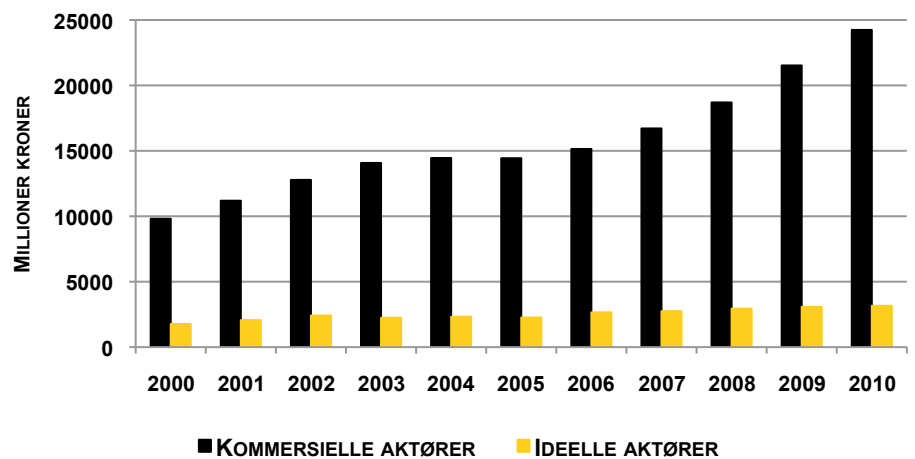
- Høyre ønsker å «slippe alle gode krefter til» i omsorgssektoren. I Sverige har man allerede åpnet for et større «mangfold».

- Der styres nå $\frac{3}{4}$ av de største selskapene innen skole, helse og omsorg av risikoinvesteringselskap.

- En tredjedel – 28 milliarder – av de skattepengene som kommunene brukte til å kjøpe helse, skole og omsorg for i 2010, gikk til disse selskapene.¹

- Storkapitalen står i kø. Med høye profitter er svensk velferdsstat en gullgrube for omsorgskonsernene.

SVENSKES KOMMUNERS INNKJØP INNEN HELSE OG OMSORG FRA KOMMERSIELLE OG IDEELLE AKTØRER. 2000-2010

KILDE: *Katalys (2013).*²

SKATTEFINANSIERT RISIKOKAPITALISME

- I Stockholm drives mer enn halvparten av alle helsesentraler og videregående skoler av private aktører.³

- Innen eldreomsorg dominerer Carema, Attendo Care, Aleris og Förenade Care, med 70 prosent av alle private eldre hjem.

- I 2010 eide finansselskaper syv av de ti største helse- og omsorgskonsernene.

- De ti største helse- og omsorgskonsernene kunne i 2009 kassere ut 1,7 milliarder i profit.⁴

- De siste tiårene har nesten hele økningen i privat eldreomsorg vært i profitbaserte virksomheter.⁵

SLIK TJENER KONSERNENE PENGER

- Det offentlige betaler for tjenestene via skatteseddelen.

- Mange selskaper henter ut profitten direkte fra driften, mens andre bygger opp store verdier i selskapet og selger med overskudd etter tre til syv år.

- Det vanligste er å ta opp store lån internt i konsernet, til skyhøye renter. På den måten står selskapene oppført med stor gjeld og kan unngå skatt. Samtidig flytter de store verdier oppover i konsernet via renteutgifter. Pengene for å betale de skyhøye rentene blir hentet ut av driftsbudsjettene.⁶

- I 2012 undersøkte det svenske

Skatteverket 23 store selskaper innen velferd. 18 var eid av investeringselskaper registrert i skatteparadis. 17 av selskapene betalte lite eller ingen selskapsskatt.⁷

- Mindre aktører blir ofte utkurrert av konserner som har mulighet til å underby i anbudskonkurranser.

- Financial Times har påpekt at «velferd er særskilt attraktivt for finansselskaper fordi sektoren forventes å være relativt immun mot konjunkturedgang»⁸

- Den gjennomsnittlige avkastningen på total kapital innen velferd i 2010 var på 15 prosent, mot 8,5 i næringslivet som helhet. På sykehjem med 20-49 ansatte var avkastningen oppe i 28,5 prosent.⁹

POLITIKK OG PROFITT

- Med tette bånd til Moderaterna, var Peje Emilsson en pådriver for privatskolereformen. Han eier i dag et av de største privatskolekonsernene, Kunskapsskolan.

- Driver med eldreomsorg gjennom selskapet «Silver Life». Bedriftsideen er at mens kommunen bestiller og betaler for grunnleggende tjenester, så kan de eldre velge å «toppe opp» velferden med private tillegg. Dersom du betaler ekstra får du bedre kvalitet.¹⁰

- Er også grunnlegger av PR-firmaet Kreab. De fikk blant annet ansvaret for krisehåndteringen under den såkalte Carema-skandalen, der det blant annet ble avslørt at det kommersielle selskapet sparte inn på bleieskiftene hos de eldre.¹¹

HVEM TAPER?

- Det er ikke dokumentert verken i Norge eller ellers i Norden at konkurranseutsetting i helse og omsorg bedrer effektiviteten.

- Konkurranseutsetting bidrar til omfordeling fra de ansatte som taper lønn og pensjon.

- Det fører til økt byråkratisering for å administrere anbudsrunder, kvalitetskontroller og kontroll av pengestrømmer.¹²

- Flere av de kommersielle omsorgsselskapene har fått omfattende kritikk for at de har spart penger og økt profitten ved å kutte på kvaliteten. Det har blant annet blitt avslørt alvorlig vanskjøtsel av eldre.¹³

OG HVEM VINNER?

- Den gjennomsnittlige inntekten til direktørene for de ti største private selskapene på velfersmarkedet var 4 millioner kroner i 2011. Dette tilsvarer 14 ganger svensk industriarbeiderlønn.¹⁴

- 90 prosent av finansselskapene som eier velferdskonsernene drives av menn. De tjener penger på å holde lønninger og pensjoner nede for de ansatte, hovedsakelig kvinner.¹⁵

NORGE

For velferdsstaten har gått gjennom de sykehjemmene som har blitt konkurranseutsatt av norske kommuner, de fleste under Høyre/Frp-styre.

- De fant ut at store kommersielle aktører vant 38 av 47 anbudsrunder og at eierskapet konsentreres hos stadig færre finansielle aktører.¹⁶

- Valgfriheten er illusorisk, i 33 av 38 kontrakter med kommersielle selskaper er selskapet solgt eller om-

strukturert i løpet av anbudsperioden.

- Ideelle aktører vinner ikke anbud om drift av sykehjem.

- De største aktørene har vært Adecco, Aleris, Attendo, Norlandia og Unicare Omsorg.

- Ammerudlunden sykehjem i Oslo var eid av Adecco da det ble avslørt at ansatte jobbet 84 timers uker uten overtidsbetaling. De fikk tilbud om å overnatte på en seng i kjelleren. Ansatte var også blitt trukket for mer i pensjon enn det som faktisk ble spart. Adecco tjente 125 millioner på fire år.¹⁷

HVA MENER NORSK HØYRESIDE?

Høyre vil «sikre at private tilbydere skal kunne konkurrere om å levere offentlige tjenester på samme vilkår som offentlige virksomheter»

Frp vil «at staten skal ha finansieringsansvaret for eldreomsorgen, og at både offentlige og private aktører skal ha mulighet til å konkurrere på like vilkår om tjenestetilbud.»

KILDER

¹ «De äger vår välfärd», Aftonbladet 18.12.2011. «De tjener miljoner kronor på vår välfärd», Expressen 02.04.13

² «Välfärden är vinsten», Katalys 2013

³ Kent Werne, «Jackpot i vård», 2010

⁴ Kent Werne

⁵ Wegard Harsvik, *Blåkoppi*, Res Publica 2013

⁶ Katalys 2013

⁷ Konkurranseutsetting – Norge i nordisk sammenheng, LO, 2013

⁸ Kent Werne

⁹ SCB. Finansiärer och utförare inom vård, skola och omsorg 2010

¹⁰ Katalys 2013

¹¹ «Stockholm köpte mediärådgivning av Kreab, SvD 13.12.11

¹² LO, 2013

¹³ «Ny Caremaskandal: Bröt flera kroppsdelar men blev sittandes», nyheter24.se 16.11.11

¹⁴ Makteliten – klyftorna består, svensk LO 2013.

¹⁵ Kent Werne

¹⁶ «Konkurranseutsatte sykehjem i Norge», For velferdsstaten 2012

¹⁷ LO og «Sykehjems-suksess driver ulovlig», NRK 17.02.2011